

*Шевченко О., кандидат психологічних наук,
Бразалій Л., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
Апшай В., спеціаліст вищої категорії, старший викладач,
Черкаська медична академія*

З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ВОЄННОГО ЧАСУ

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті сьогодні є однією з найбільш важливих тенденцій розвитку освітнього процесу. Особливо важливим є те, що цифрові технології забезпечують безперервність навчання. Для України це актуально як в період карантинних обмежень під час пандемії COVID-19, так і воєнного стану, запровадженого через безпрецедентний повномасштабний напад росії на Україну 24 лютого 2022 року.

Цифровізація освіти – один із пріоритетів розвитку можливостей дистанційного навчання. Цифрові технології дозволяють зробити освітній процес мобільним, диференційованим та пристосованим до реалій сучасності.

Кількість досліджень щодо цифрової трансформації значно зросла впродовж останніх 10-20 років. Проблемами цифровізації освітнього середовища та прогнозуванням тенденцій розширення цифрових послуг займаються відомі зарубіжні вчені: Д. Белшоу, Г. Дженкіс, А. Марей, Л. Розен, К. Шваб [1].

На необхідності цифровізації освітньої сфери акцентовано в низці нормативно-правових документів. Зокрема, у Законі України «Про освіту» (2017) поміж ключових компетентностей визначено інформаційно комунікаційну [2].

У проєкті Концепції Цифрової адженди України – 2020 зазначено, що цифровізація має стати об'єктом фокусного та комплексного державного управління [3].

Про потребу у розвитку «електронного навчання і формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу» зазначається й у наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу» (2018) [4].

Багато українських дослідників аналізують проблеми та сучасні напрямки проникнення та реалізації цифрових технологій в освітньому процесі закладів освіти усіх рівнів – В. Арешонков, В. Биков, Я. Бойко, Р. Гуревич, С. Домбровська, М. Жалдак, М. Кадемія, К. Краус, О. Пінчук, Є. Полат, О. Спирін та інші [5].

Однак сьогодні ще залишилися питання, які потребують подальшого дослідження та висвітлення.

Цілі:

1. Проаналізувати набутий досвід використання цифрових технологій при організації освітнього процесу в умовах карантинних обмежень та воєнного часу.
2. Поділитись власними прикладами використання цифрових технологій.
3. Виокремити проблематику та визначити перспективні кроки подальшої діджиталізації в підготовці майбутніх медичних фахівців.

Цифровізація – відображення сучасної парадигми розвитку суспільства, коли конкурентоспроможність та ефективність постають як життєво необхідні якості. «Цифровізація сприяє спрощенню освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, пристосованим до реалій сучасного дня, що забезпечує формування конкурентоспроможних професіоналів» [6].

Невпинні зміни науково-технічного, соціально-економічного, соціокультурного, інформаційного характеру, складні глобальні трансформації вимагають вироблення та запровадження інноваційних навичок для викладацької діяльності. Явище цифрової культури є знаковим, оскільки вказує на домінуючу форму соціалізації сучасного суспільства – інформаційно-віртуальну.

Варто зазначити, що цифрові технології самі по собі не покращують якість навчання та викладання, але ці технології, зокрема, дозволяють забезпечити більш студенторієнтоване навчання.

Цифровізація освіти неможлива без підвищення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників. Бар'єри, з якими стикаються викладачі в онлайн-викладанні, – брак часу для підготовки уроку з використанням ІКТ, недостатній рівень знань та професійних компетенцій, недостатній рівень технічної підтримки, доступу до технологій, брак впевненості в собі. Деякі викладачі (12%) почуваються не комфортно, оскільки студенти краще за них володіють різними технічними засобами [7].

Підключення учасників освітнього процесу до якісного та швидкісного Інтернету дає можливість реалізувати пріоритети діджиталізації. Так, за приблизними оцінками, 63% студентів використовують цифрові інструменти для опрацювання літератури освітнього змісту та виконання домашніх завдань.

В умовах карантинних обмежень та воєнного часу в освітньому процесі ми активно використовуємо різні сучасні методи навчання та інформаційно-комп'ютерні технології. Поділимося досвідом використання деяких з них.

Модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище Moodle як надійна, безпечна та інтегрована система для створення персоналізованого навчального середовища була запроваджена в Черкаській медичній академії у 2015 році. Вона розширює можливості викладачів в організації освітнього процесу, створює можливості для персоналізації освітнього контенту. Здобувачі освіти мають можливість багаторазового повторення вибраних частин матеріалу, що успішно адаптує темп набуття знань до сприймаючих їх здібностей; використання мультимедійних об'єктів (фільми, звуки, анімація тощо), розширює можливість при опанування клінічних дисциплін.

Створені персональні кабінети викладачів на платформі Google Meet дають можливість організації освітніх заходів зі значною кількістю учасників; автоматичне планування та розсилка інформації вдосконалюють можливості дистанційного навчання.

М-навчання (мобільне навчання) з використанням портативних, бездротових пристроїв, таких як ноутбуки, КПК, а також сучасних мобільних телефонів: на основі мобільних електронних пристроїв створюється мобільне освітнє середовище, де студенти можуть використовувати їх у якості засобу доступу до навчальних матеріалів, що містяться в Інтернеті, в зручному місці та в зручний час.

Широко практикуються комп'ютерні конференції, коли проводимо аудіо- чи відеоконференції з використанням двостороннього мультимедійного зв'язку між з групами користувачів (викладачі-викладачі, викладачі-студенти) за допомогою комп'ютерів.

Спільна робота, що підтримується комп'ютером, успішно забезпечує проведення конкретної роботи над загальним документом викладачами та / чи здобувачами освіти через віддалені комп'ютери, які співпрацюють між собою, використовуючи техніку відеоконференцій або доступ до спільних Google-акаунтів.

Використання навчальних відео на YouTube дає можливість перегляду відео та виконання завдань в зручний для студента час та дозволяє їм під час дистанційного навчання опанувати практичні навички та набути відповідних компетентностей.

Для оцінки досягнень практикуємо комп'ютерне тестування в Google forms та Moodle: застосування комп'ютерних тестів і діагностичних комплексів дозволяє за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчається у всіх студентів і своєчасно його скоректувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного студента.

Разом з тим, дослідження свідчать про певні труднощі, що виникають при організації дистанційного навчання в особливий період, пов'язані з недостатнім досвідом використання

цифрових технологій та сучасних пристроїв, певними комунікаційними бар'єрами, недостатньою базою цифрового контенту тощо [8].

Окрім того, застосування усіх переваг цифровізації проблематично зараз, у воєнний час. У зв'язку з військовою агресією росії виникли проблеми зі електрозабезпеченням та доступом до мережі Інтернет. Значні труднощі такого доступу мають майже 100% студентів та викладачів, що пов'язано з вимиканням світла та, відповідно, слабким сигналом навіть мобільного інтернет-зв'язку. При оголошенні повітряної тривоги освітній процес призупиняється повністю задля безпеки усіх учасників освітнього процесу [9].

Результати аналізу поточної ситуації з використання цифрових технологій при підготовці медичних фахівців в умовах карантинних обмежень та воєнного часу в Україні показують найбільш актуальні кроки, які мають бути здійснені в найближчій перспективі, а саме:

- розширення цифрової грамотності як викладачів, так і студентів;
- використання відкритих освітніх ресурсів із безкоштовними навчально-тестовими програмами з метою оптимізації здійснення освітнього процесу у дистанційному та змішаному форматі;
- кореляції та цифрова модернізація освітнього процесу при підготовці медичних фахівців;
- популяризація освіти впродовж життя за допомогою цифрового контенту.

Список використаних джерел:

1. Рибчук А. В., Журба І.Є., Процишин О. Р. Цифрова трансформація глобального освітнього середовища. Вісник Хмельницького національного університету, 2022, № 1, С.262-268.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. № 2145-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Цифрова адженда України – 2020 (Проект).
URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
4. Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу. Наказ МОН України від 22.05.2018 № 523.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0702-18#Text>

5. Цифрова трансформація відкритих освітніх середовищ: колективна монографія / [колектив авторів]; за ред. В.Ю. Бикова, О.П. Пінчук. К.: ФОРМ Ямчинський О.В., 2019. 186 с.).
6. Карплюк С.О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. /за ред. В. Кременя, О. Ляшенка ; укл. А.В. Яцишин, О.М. Соколюк. Київ, 2019. С. 188–197.
7. Shevchenko O. Communication barriers in emergency remote education / O. Shevchenko, V. Tkachenko, K. Tkachenko, Y. Nenko // Revista Brasileira De Educação Do Campo. – 2022. – Vol. 7. – e14210. – DOI: <https://doi.org/10.20873/uft.rbec.e14210>
8. Nenko Y., Shevchenko O. Readiness of a higher education institution teacher for distance education during COVID-19 pandemic. Education during a pandemic crisis: problems and prospects: monograph / eds. Tetyana Nestorenko, Tadeusz Pokusa. – Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. – 296 p. – [Part 3.4. - P. 141-144.]
9. Miziuk V. Distance learning in higher education institutions in modern conditions: advantages, disadvantages, prospects. Distance learning in higher education institutions in modern conditions: advantages, disadvantages, prospects. Education during a pandemic crisis: problems and prospects: monograph / eds. Tetyana Nestorenko, Tadeusz Pokusa. – Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. – 296 p. – [Part 3.4. - P. 163-169.]